

УДК 347.763

Ірина Лукасевич-Крутник,

канд. юрид. наук, доцент,

докторант відділу проблем приватного права

Науково-дослідного інституту приватного права і

підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака

Національної академії правових наук України

ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРІВ ІЗ НАДАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ

Стаття присвячена дослідженню понять та правовій характеристиці різних видів договорів із надання транспортних послуг, закріплених у Цивільному кодексі та інших актах законодавства України. У ній також наведено дефініції договору перевезення в кодифікованих актах цивільного законодавства окремих європейських країн. Акцентовано увагу на спільних рисах договорів із надання транспортних послуг. На підставі проведеного дослідження сформульовано поняття договорів із надання транспортних послуг.

Ключові слова: договір із надання транспортних послуг, договір перевезення, договір чартеру (фрахтування), договір транспортного експедирування, договір буксирування.

Постановка проблеми. Ураховуючи європейськоінтеграційний вектор нашої держави, законодавство України, в тому числі у сфері договірної регулювання надання транспортних послуг, повинно пройти шлях максимального наближення до європейських стандартів. У цьому контексті варто звернути увагу на Міжінституційну угоду між Європейським парламентом, Радою ЄС та Комісією ЄС щодо загальних настанов, спрямованих на забезпечення якості проектування законодавства Співтовариства від 22 грудня 1998 р. (1999/С 73/01), у преамбулі якої зазначено, що ясне, просте й чітке проектування законодавчих актів учасниками Співтовариства є необхідним, оскільки такі акти мають бути прозорими та зрозумілими для громадськості й учасників економічних відносин; поняття чи термінологія, специфічні для будь-якої національної правової системи, мають застосовуватись обережно. Важливо, щоб використана термінологія була стійкою, єдиною як у межах такого акта, так і в усьому масиві вже чинних актів, зокрема тих, що стосуються однієї сфери регулювання. Ідентичні поняття мають бути виражені однаковими термінами, наскільки це можливо, без відхилення від їх значення у звичайній, юридичній чи технічній мові. З огляду на вказане актуального значення набуває аналіз понятійного апарату, який використовується в законодавстві України під час регулювання договірних відносин із надання транспортних послуг, крізь призму встановлених вимог.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Договірні конструкції, які опосередковують зобов'язання з надання транспортних послуг, неодноразово вивчалися у працях українських та зарубіжних цивілістів, серед яких: І.О. Безлюдько, І.В. Булгакова, М.І. Брагинський, В.В. Вітрянський, Т.В. Гриняк, С.Д. Гринько (Русу), Е.М. Деркач, І.А. Діковська, Я.О. Добідовська, О.В. Клепікова, Т.О. Колянковська, В.В. Луць, С.Ю. Морозов, О.М. Нечипуренко, Н.С. Нечипоренко, Г.В. Самойленко, Л.Я. Свистун, Є.Д. Стрельцова, Р.І. Таш'ян, М.Л. Шелухін, Р.Б. Шишка та багато інших. Проте поза увагою науковців залишилось висвітлення питання поняття договорів із надання транспортних послуг.

Метою статті є дослідження поняття різних договірних конструкцій, які опосередковують зобов'язання з надання транспортних послуг у цивільному праві України та формулювання поняття договору з надання транспортних послуг.

Виклад основного матеріалу. Під час дослідження будь-якої договірної конструкції важливим питанням є з'ясування її поняття та правових характеристик. Сформульоване в римському приватному праві в Дигестах Юстиніана положення, відповідно до якого «право може і повинно бути визначеним», відповідає найважливішим вимогам сучасності. Зрозумілість, точність та однозначність застосовуваних у праві понять у значній мірі забезпечується завдяки визначенням (дефініціям).

Відповідно до великого тлумачного словника сучасної української мови дефініція – це стисле логічне визначення, яке містить у собі найістотніші ознаки визначуваного поняття [1, с. 290]. Термін «дефініція» належить до слів іншомовного походження (англійське *definition*, латинське *definition*) і етимологічно означає «встановлення меж». У логіці операція, що розкриває зміст поняття, називається визначенням. При цьому результатом такої логічної операції є судження, що розкриває зміст поняття, або дефініція.

У праві розрізняють дефініції, закріплені в нормах законодавства, та авторські дефініції, розроблені науковцями, як правило, у випадку відсутності легальних визначень. Із приводу останнього доречною є думка С.І. Шимон стосовно того, що поняття може існувати й до його законодавчого оформлення, проте в такому разі воно має не офіційне, а суто наукове значення [2, с. 68].

Специфіка використання законодавчих дефініцій зумовлюється загальними питаннями законотворення, правовими традиціями, підходами до їх тлумачення [3, с. 153]. На думку Т.С. Подорожної, законодавчі дефініції – це вихідні (основоположні), самостійні та специфічні державно-владні приписи, що є короткими визначеннями понять, які використовуються в законодавстві [4, с. 26]. Як зазначає З.В. Ромовська, у правових дефініціях міститься концентрований виклад змісту певного правового явища, і без них не обійтись [5, с. 108]. Не обходиться без законодавчих дефініцій правове регулювання договірних відносин із надання транспортних послуг.

Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. (далі – ЦК України), регулюючи договірні відносини з надання транспортних послуг, закріплює у Главі 64 «Перевезення» та Главі 65 «Транспортне експедирування» велику кількість дефініцій, що свідчить про високий рівень законодавчої техніки. При цьому продемонстровано різні логічні способи формулювання визначень, зокрема номінальний та реальний. Номінальним (від латинського *nomen* – ім'я) називають визначення, за допомогою якого замість опису якогось предмета вводиться новий термін (ім'я). Наприклад, перевезення вантажу, пасажирів, багажу, пошти може здійснюватися кількома видами транспорту за єдиним транспортним документом (пряме змішане сполучення) (ч. 1 ст. 913). Реальним (від латинського *res* – річ) називається визначення, що розкриває суттєві ознаки предмета, в даному випадку – договору. Суттєвими ознаками договору є його предмет, особливості суб'єктного складу, їх права та обов'язки. Більшість законо-

давчих визначень договорів, що опосередковують зобов'язання з надання транспортних послуг, є реальними (ч. 1 ст. 909, ч. 1 ст. 910, ч. 1 ст. 912, ч. 2 ст. 914, ч. 1 ст. 929).

Попри те, що договорам перевезення присвячена окрема глава в кодифікованому акті цивільного законодавства, загального поняття договору перевезення в ньому не закріплено. Цивільний кодекс України не є винятком, адже відсутність загального визначення поняття договорів перевезення характерне для цивільних кодексів багатьох європейських країн: Цивільного кодексу Чеської Республіки від 03 лютого 2012 р., Цивільного кодексу Латвійської республіки від 23 травня 1993 року, Цивільного кодексу Литовської Республіки від 18 липня 2000 року та ін.

У цивільних кодексах окремих європейських країн загальне поняття договору перевезення закріплюється. Наприклад, Цивільний кодекс Республіки Польща від 23 квітня 1964 року регулює договір перевезення в Титулі XXV, який складається з трьох розділів: загальні положення, перевезення осіб та перевезення речей, що охоплюють статті 774–493. Згідно зі статтею 774 за договором перевезення перевізник зобов'язується (у сфері своєї справи) перевозити людей або товари за винагороду. Норми Цивільного кодексу Республіки Польща застосовуються до перевезення окремих видів транспорту тільки в тому разі, якщо такі перевезення не регулюються окремими правилами.

У Цивільному кодексі Республіки Молдова від 6 червня 2002 року відносини перевезення регулюються Главою XII «Перевезення», яка складається з трьох частин. Частина 1 присвячена загальним положенням про перевезення, частина 2 – перевезенню пасажирів, частина 3 – перевезенню речей. Разом три частини об'єднують норми статей 980–1029. У Цивільному кодексі Республіки Молдова теж закріплене загальне визначення поняття договору перевезення. Згідно з договором перевезення одна сторона (перевізник) зобов'язується перед іншою стороною (пасажиром або відправником) перевезти пасажирів і багаж або вантаж до пункту призначення замість домовленої плати, щодо якої зобов'язується інша сторона. Безкоштовні перевезення осіб або речей, за винятком перевезення в рамках підприємницької діяльності, що здійснюється особою, яка публічно надає транспортні послуги, не регулюються положеннями ЦК Республіки Молдова, при цьому на перевізника покладається тільки обов'язок обачності і старанності.

Серед дефінітивних норм Глави 64 ЦК України передусім варто звернути увагу на за-

кріплене поняття договору перевезення вантажу. Так, за договором перевезення вантажу одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити довірений їй другою стороною (відправником) вантаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання вантажу (одержувачеві), а відправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату (ч. 1 ст. 909). Із визначення договору випливають такі його правові характеристики, як двосторонність, оплатність. Норма ч. 3 ст. 909 ЦК України також свідчить, що договір є реальним.

Проте в законодавстві України закріплено й інші визначення поняття цього договору. Відповідно до ч. 1 ст. 307 Господарського кодексу України від 16 січня 2003 р. (далі – ГК України) за договором перевезення вантажу одна сторона (перевізник) зобов'язується доставити ввірений їй другою стороною (вантажовідправником) вантаж до пункту призначення в установленій законодавством чи договором строк та видати його уповноваженій на одержання вантажу особі (вантажоодержувачу), а вантажовідправник зобов'язується сплатити за перевезення вантажу встановлену плату. У даному визначенні вводяться дещо інші назви учасників цивільних відносин: вантажовідправник, вантажоодержувач, які найчастіше вживаються в чинних досі актах законодавства радянського періоду; закріплюється строк як істотна умова договору.

Наявність двох різних дефініцій одного і того ж поняття договору перевезення вантажу на практиці призводить до того, що за наявності спірних питань суд в обґрунтованні свого рішення посилається одночасно і на норми ЦК України, і на норми ГК України [6].

Ураховуючи рекомендації Міжінституційної угоди між Європейським парламентом, Радою ЄС та Комісією ЄС щодо загальних настанов, спрямованих на забезпечення якості проектування законодавства Співтовариства від 22 грудня 1998 р. (1999/С 73/01), встановлено: «Важливо, щоб використана термінологія була стійкою, єдиною як у межах такого акта, так і в усьому масиві вже чинних актів, зокрема тих, що стосуються однієї сфери регулювання. Ідентичні поняття мають бути виражені однаковими термінами», така відмінність у дефініціях одного і того ж поняття повинна бути усунена.

Відповідно до ч. 2 ст. 9 ЦК України особливості (курсив автора) регулювання майнових відносин у сфері господарювання можуть бути передбачені законом. Оскільки в понятті договору перевезення вантажу, закріпленому ГК України, не закріплюються

особливості регулювання, пропонуємо внести зміни до законодавства України, і положення норми ч. 1 ст. 307 ГК України привести у відповідність до норми ч. 1 ст. 909 ЦК України.

Як влучно зазначає О.Ф. Скакун, прийняті закони повинні термінологічно стикуватися між собою і містити бездоганні дефініції, єдині, наскрізні для всієї галузі законодавства. Понятійний апарат усіх галузей права повинен мати «модельні» терміни і визначення, що виражають найзагальніші і водночас найістотніші ознаки предмета або явища. Поняття можуть набувати подальшого розвитку в галузевих нормативних актах, однак уточнене визначення все одно має спиратися на основну (базову) дефініцію [7, с. 511]. Прикладом останнього є поняття договору морського перевезення вантажу (ст. 133 Кодексу торгівельного мореплавства України – далі КТМ України), яке відображає базове поняття договору перевезення вантажу за ЦК України і вводить нову термінологію, що акцентує увагу на особливостях сфери застосування, з паралельним зазначенням базової термінології.

Норма-дефініція закріплює поняття договору перевезення пасажирів та багажу в ч. 1 ст. 910 ЦК України, згідно з якою за договором перевезення пасажирів одна сторона (перевізник) зобов'язується перевезти другу сторону (пасажирів) до пункту призначення, а в разі здавання багажу – також доставити багаж до пункту призначення та видати його особі, яка має право на одержання багажу, а пасажир зобов'язується сплатити встановлену плату за проїзд, а в разі здавання багажу – також за його провезення.

Включення в єдине поняття договору перевезення як пасажирів, так і багажу не дає підстав для висновку про правову єдність цих двох договорів. Крім того, юридичні їх ознаки різні: договір перевезення пасажирів є консенсуальним, а договір перевезення багажу – реальним. Письмове оформлення цих договорів також різне: укладення договору перевезення пасажирів підтверджується проїзним документом (квитком), а здавання пасажирів багажу, вантажобагажу – відповідно, багажними, вантажобагажними квитанціями [8, с. 529]. Обидва договори є двосторонніми, оплатними.

Певні зауваження викликає легальне визначення договору перевезення пасажирів та багажу морським транспортом. Відповідно до ст. 184 КТМ України за договором морського перевезення пасажирів перевізник зобов'язується перевезти пасажирів і його каютний багаж у пункт призначення, а в разі здачі пасажиром багажу – також доставити

багаж у пункт призначення і видати його уповноваженій на отримання багажу особі; пасажир повинен сплатити встановлену плату за проїзд, а під час здачі багажу – і плату за провезення багажу. По-перше, назва договору та відповідної статті вказує лише на договір морського перевезення пасажирів, тоді як зі змісту випливає, що мова йде про поняття договору перевезення пасажирів та багажу. По-друге, у змісті поняття додатково закріплюється одне з прав пасажирів перевозити із собою безоплатно ручну поклажу в межах норм, встановлених транспортними кодексами (статутами) (п. 4 ч. 1 ст. 911 ЦК України). У розрізі сказаного варто погодитись із позицією Н.В. Федорченко, яка в узагальненому вигляді під визначенням поняття будь-якого цивільно-правового договору пропонує розуміти встановлення, розпізнання за певними ознаками та закріплення суттєвих властивостей договору [9, с. 100]. Тому вважаємо закріплення в дефініції перевезення пасажирів та багажу одного з прав пасажирів недоречним, воно не відображає суттєві властивості договору. Таким чином, і назва, і законодавче визначення договору морського перевезення пасажирів повинні бути приведені у відповідність до модельної дефініції, закріпленої ст. 910 ЦК України.

Близький до договору морського перевезення пасажирів є договір морського круїзу [10, с. 485], легальне поняття якого міститься в ст. 195 КТМ України: згідно з договором морського круїзу одна сторона, організатор круїзу, зобов'язується здійснити колективну морську подорож (круїз) за певною програмою і надати учасникові круїзу всі пов'язані із цим послуги (морське перевезення, харчування, побутове та екскурсійне обслуговування тощо), а інша сторона, учасник круїзу, зобов'язується сплатити за це встановлену плату. Договір морського круїзу є консенсуальним, оплатним, двостороннім.

Згідно із загальними положеннями про перевезення, визначеними ЦК України, за договором перевезення здійснюється перевезення вантажу, пасажирів, багажу, пошти. Проте ЦК України визначення поняття договору перевезення пошти не закріплює. Якщо закріплюється поняття договору перевезення трьох із названих у ч. 1 ст. 908 Цивільного кодексу України об'єктів, було б логічним закріпити в нормах цього кодифікованого акту також визначення поняття договору перевезення пошти.

Аналіз законодавства України свідчить, що дефініція договору перевезення пошти відсутня і в інших нормативно-правових актах, а правове регулювання здійснення перевезення пошти різними видами транспорту

містить значну кількість прогалів або взагалі відсутне.

Якщо поняття договору перевезення пошти відсутнє, то поняття договору чартеру (фрахтування) неодноразово закріплено в законодавстві України. Так, відповідно до ст. 912 ЦК України за договором чартеру (фрахтування) одна сторона (фрахтівник) зобов'язується надати другій стороні (фрахтувальникові) за плату всю або частину місткості в одному чи кількох транспортних засобах на один або кілька рейсів для перевезення вантажу, пасажирів, багажу, пошти або з іншою метою, якщо це не суперечить закону та іншим нормативно-правовим актам. За правовими характеристиками договір чартеру (фрахтування) є консенсуальним, двостороннім та відплатним.

Оскільки зазначений договір поширений на трьох видах транспорту – морському, внутрішньому водному та повітряному, – законодавчі визначення закріплені у відповідних кодифікованих актах: КТМ України від 23.05.1995 р. та Повітряному кодексу України від 19.05.2011 р. (далі – ПК України). Натомість Статут внутрішнього водного транспорту СРСР 1955 р., який залишається чинним та території України, не містить норм, присвячених правовому регулюванню відносин за договором чартеру (фрахтування) та в значній мірі не відповідає сучасній динаміці регулювання договірних відносин.

КТМ України прийнятий ще до прийняття кодифікованого акта цивільного законодавства України, і закріплена в ньому дефінітивна норма щодо договору чартеру (фрахтування) суден (ст. 203) хоча загалом окреслює суть цього поняття відповідно ЦК України, проте містить ряд неузгоджених положень. Зокрема, у визначенні не зазначається, що за договором можна надати «всю або частину місткості в одному чи кількох транспортних засобах на один або кілька рейсів». А «неточність у застосуванні терміна може спричинити неправильне розуміння правової норми» [7, с. 511]. Разом із тим у дефініції акцентується увага на сфері застосування, що проявляється в закріпленні термінів «судновласник», «судно», «цілей торгівельного мореплавства».

Натомість у Правилах повітряних перевезень пасажирів і багажу, затверджених наказом Міністерства інфраструктури України 30.11.2012 р. № 735, договір чартеру (фрахтування) повітряних суден сформульований у повній відповідності до духу і букви ст. 912 кодифікованого акту цивільного законодавства.

Легальне поняття договору чартеру (фрахтування) закріплено також у ПК України в

понятті чартерного повітряного перевезення в ст. 1, відповідно до якого це нерегулярне повітряне перевезення, що здійснюється на підставі договору чартеру (фрахтування), за яким авіаперевізник надає фрахтівнику або фрахтівникам за плату визначену кількість місць або всю місткість повітряного судна на один або декілька рейсів для перевезення пасажирів, багажу, вантажу або пошти, що зазначені фрахтівником. На перший погляд, у даному визначенні закріплена термінологічна підміна. Адже авіаперевізник зазвичай сам виступає фрахтівником. Проте дане визначення варто сприймати в контексті норм про фактичного перевізника, коли фрахтівник укладає договір чартеру (фрахтування), але згідно зі ст. 902 ЦК України покладає його виконання на іншу особу, в даному випадку – авіаперевізника, залишаючись відповідальним у повному обсязі перед замовником за порушення договору. Такі домовленості між перевізниками відомі як договори про «спільне використання кодів» (codesharing), перевезення за угодою «інтерлайн» (interline).

Окремо від договорів перевезення в ч. 1 ст. 929 Глави 65 ЦК України закріплено визначення поняття ще одного договору з надання транспортних послуг, відповідно до якого за договором транспортного експедирування одна сторона (експедитор) зобов'язується за плату і за рахунок другої сторони (клієнта) виконати або організувати виконання визначених договором послуг, пов'язаних із перевезенням вантажу. За правовими характеристиками цей договір є двостороннім, оплатним, консенсуальним.

Закріплення поняття договору транспортного експедирування в інших нормативно-правових актах, зокрема в ч. 1 ст. 9 Закону України «Про транспортно-експедиторську діяльність» від 01.07.2004 р., є прикладом стійкості використання єдиної термінології в усьому масиві чинних актів, оскільки воно повністю відповідає нормі ст. 929 ЦК України.

Законодавство України містить дефініції інших договорів із надання транспортних послуг, зокрема договору перевезення в прямому змішаному сполученні (ст. 913 ЦК України), довгострокового договору (ст. 914 ЦК України, ч. 3 ст. 307 ГК України), договору морського буксирування (ст. 222 КТМ України), договору портового буксирування (ст. 229 КТМ України), договору міжпортового буксирування (ст. 232 КТМ України) та ін.

Закріплені законодавством поняття окремих видів договорів із надання транспортних послуг аж ніяк не обмежують можливості учасників цивільних відносин, керуючись принципом свободи договору, укладати інші

непоіменовані договори з надання транспортних послуг, які не мають легальних дефініцій.

Виходячи з аналізу визначення понять та правових характеристик різних видів договорів із надання транспортних послуг, спробуємо сформулювати поняття договору з надання транспортних послуг, спираючись на спільні істотні ознаки цих договорів. Як слушно зазначає А.В. Хворостянкіна, сукупність таких істотних ознак має бути достатньою для виконання двох пізнавальних (гносеологічних) завдань, що виконує визначення: з'ясування властивостей визначуваного предмета та відмежування його від інших суміжних предметів чи явищ [11].

Договори з надання транспортних послуг належать до групи договорів із надання послуг. Істотною ознакою, яка відрізняє досліджувані договори від інших договорів із надання послуг і одночасно поєднує їх в одну спільну групу, є їх цільове спрямування, або мета – переміщення фізичних осіб та предметів матеріального світу за допомогою механічних транспортних засобів. Правова характеристика всіх договорів із надання послуг свідчить про те, що спільною рисою для них є двосторонність та оплатність.

Висновки

Вищенаведене дослідження поняття різних договірних конструкцій, які опосередковують зобов'язання з надання транспортних послуг, дозволяє сформулювати поняття договорів із надання транспортних послуг. Договорами з надання послуг пропонуємо розуміти групу як поіменованих, так і непоіменованих договірних конструкцій, метою яких є здійснення діяльності щодо перевезення фізичних осіб та предметів матеріального світу. Договори з надання транспортних послуг є двосторонніми, оплатними, залежно від різновиду конкретного договору можуть бути і консенсуальними, і реальними.

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К., ВТФ «Перун», 2007. 1736 с.
2. Шимон С.І. Правочин як цивільно-правовий термін: юридичне нововведення чи лінгвістичне уточнення? Юридична Україна. 2009. № 7. С. 68–72.
3. Хворостянкіна А. Законодавчі дефініції у правовій теорії та законодавчій практиці: досвід Німеччини та можливості його використання. Право України. 2010. № 1. С. 148–153.
4. Подорожна Т.С. Законодавчі дефініції: поняття, структура, функції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009. 31 с.

5. Ромовська З.В. Українське цивільне право: загальна частина. Академічний курс: підруч. Київ: Атіка, 2005. 560 с.

6. Постанова Харківського апеляційного господарського суду від 17 липня 2017 р. у справі № 917/400/17 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/review/67960495> (дата звернення: 01.12.2018).

7. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.

8. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2 т. 2-е вид., перероб. і доп. / За ред. О.В. Дзери (кер. авт. кол.), Н.С. Кузнецової,

В.В. Луця. К.: Юрінком Інтер, 2006. Т. 2. 1088 с.

9. Федорченко Н.В. Поняття та ознаки договору про надання послуг. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2014. № 12. С. 98–104.

10. Луць В.В. Загальні положення про транспортні договори // Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т.В. Боднар, О.В. Дзера, Н.С. Кузнецова та ін.: за ред. О.В. Дзери. К.: Юрінком Інтер, 2009. 1200 с.

11. Хворостянкін А.В. Дефініції в законодавчих текстах: питання теорії / Міністерство юстиції. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_6669 (дата звернення: 10.10.2018).

Статья посвящена исследованию понятий и правовой характеристике различных видов договоров по предоставлению транспортных услуг, закрепленных в Гражданском кодексе и других актах законодательства Украины. Также в ней приведены дефиниции договора перевозки в кодифицированных актах гражданского законодательства отдельных европейских стран. Акцентировано внимание на общих чертах договоров по предоставлению транспортных услуг. На основании проведенного исследования сформулировано понятие договоров по предоставлению транспортных услуг.

Ключевые слова: договор по предоставлению транспортных услуг, договор перевозки, договор чартера (фрахтования), договор транспортного экспедирования, договор буксировки.

The article is devoted to the study of the concepts and legal characteristics of various types of contracts for the provision of transport services, enshrined in the Civil Code and other legislative acts of Ukraine. It contains the definitions of the contract of carriage in the codified acts of the civil law of individual European countries. The emphasis is on the common features of transport services contracts. On the basis of the study, the concept of contracts for the provision of transport services is formulated.

Key words: contract on rendering transport services, contract of carriage, charter agreement (chartering), contract of forwarding of freight, contract of towing.

